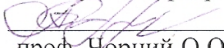

Національний університет «Чернігівський
колегіум» імені Т. Г. Шевченка
Навчально-науковий інститут історії та
соціогуманітарних дисциплін імені
О.М.Лазаревського

ПОГОДЖЕНО
Протокол № 1
від 28 серпня 2020 р.
Завідувач кафедри

проф. Чорний О.О.

СИЛАБУС

навчального курсу

ЕВРИСТИКА

Спеціальність – 033 Філософія
Освітній ступінь – магістр
Форма навчання – денна
Форма підсумкового контролю - залік

Викладач – Таран Ярослав Анатолійович, кандидат
політичних наук, доцент кафедри права, філософії та
політології.

Тел.: 096-463-15-45

E-mail: yaant1511@gmail.com

Години консультацій – середа 12.00-13.00 (208 кабінет).

Чернігів 2020

ЗМІСТ

1. Анотація курсу	3
2. Мета і завдання дисципліни	4
3. Навчально-тематичний план для студентів денної форми навчання	10
4. Навчально-тематичний план для студентів заочної форми навчання	11
5. Навчальна програма дисципліни.....	12
6. Плани семінарських занять.....	16
7. Методичні вказівки і тематика контрольних робіт.....	19
8. Самостійна робота.....	21
9. Питання до заліку.....	22
10. Політика курсу та академічної доброчесності..	23
11. Список літератури.....	24

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Евристика є ключовою філософською дисципліною, яка грає важливу роль у формуванні творчого мислення студентів магістратури – майбутніх науковців-мислителів, філософів, соціологів, політологів, викладачів, педагогів, адміністративних працівників. Адже їх науково-освітня і суспільна праця пов'язана з маленькими відкриттями, котрі повинні задовольнити сутнісні потреби та інтереси великої кількості людей. Саме там вимагається особлива виваженість мислення, прийняття правильного, перевіреного практикою рішення та раціонально-критичний науковий підхід до аналізу соціальних проблем, ситуацій та явищ. Навіть не значні соціальні відкриття чи раціональні пропозиції можуть привести людину і суспільство, або науковий чи педагогічний колектив до позитивних наслідків.

Евристика виконує цілий ряд соціальних функцій: пізнавальну, світоглядну, нормативно-мислительну, ідеологічно-оціночну, пропедевтико-виховну, інформаційну, котрі підвищують культуру мислення майбутнього магістра, рівень його освіченості і професійної кваліфікації.

Даний силабус допоможе студентам-магістрантам організувати свою роботу з оволодіння системою знань з евристики, які широко використовуються в суспільному житті, адміністративній, політичній, педагогічній практиках та науковій роботі для вирішення соціально-політичних та науково-освітніх проблем.

Основна ідея силабусу полягає в системному, послідовному вивченні, розширенні і закріпленні студентами магістратури матеріалу навчальної дисципліни.

Відповідно до цього, у ньому визначена мета і основні завдання, математичний план дисципліни, програма її викладання, теми лекції і практичних занять, рекомендована література, питання до заліку.

Силабус включає одинадцять тем і підготовлений відповідно до програми Державного стандарту з гуманітарного напрямку “Евристика”.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни “Евристика”- сформувати у студентів систему знань, умінь і навичок філософського аналізу процесів і явищ незалежно від того, в якій галузі вони будуть працювати – в сфері гуманітарних наук, політико-адміністративних чи виробництва. Ґрунтовне пізнання проблем наукових відкриттів, навчання студентів основним філософським методам аналітичних підходів до наукових відкриттів. Знання методологічної та філософської теорії наукових відкриттів допоможе молодим ученим легко включатися у професійну діяльність, втілювати наукові знання у практичну площину, сприятиме розвитку раціонального творчого мислення.

Основна мета курсу “Евристика” - розвинути у студентів-магістрантів, саму здатність наукового мислення, ввести їх у світ головних принципів і операцій філософсько-евристичного дискурсу, озброїти їх теоретичними знаннями про форми наукового мислення.

Завдання курсу оволодіння **компетентностями:** критичності і самокритичності, вправності мислення, креативності, інтелектуальної комунікації. Глибоке оволодіння студентами евристичними знаннями, які допомагають в процесі наукового дослідження, усувати все науково-неясне, суперечливе та бездоказове. Навчитися ефективно використовувати наукові закони і операції на практиці, в процесі міркування, прийняття рішень, спілкування, суперечок, вирішення конфліктів.

Головним завданням курсу є :

- пізнання “Евристики”, її предмету, функцій та методів;
- розкриття філософського змісту евристичних концепцій та їх користі для науки;
- філософське обґрунтування ролі евристичних методів в науці;
- розуміння евристичної методології;

- знання процесів формування і розвитку евристичних концепцій;
- ознайомлення з філософськими основами мотивації і стимулювання розвитку евристичних знань;
- усвідомлення сутності ролі евристики в історії науки.

Силабус включає в себе всі основні теми курсу «Евристика», викладені в стислій формі. Силабус передбачає послідовне ознайомлення студентів з предметом сучасної евристики, історією евристики і її філософських досліджень, основними принципами і законами евристичного мислення, розкриття змісту ключових форм евристичного мислення. Для цього відводяться відповідні теми. У першій темі з'ясовується предмет евристики та методології його дослідження, органічна єдність поняття методу та стилю сучасного наукового відкриття, складність всіх форм науково-філософського мислення. Друга - розкриває філософське тлумачення становлення та розвитку евристики, яка зародилася і розвивалася в лоні філософії. Під евристикою філософи розуміли (і розуміють) передусім важливість різного роду відкриттів у гуманітарній, соціальній, адміністративній, освітній, науковій та технічній галузях.

Третя тема досліджує евристику як систему знань та сфери її впливу. Філософсько-евристична думка є однією з найпростіших і разом з тим досить складною формою планетарного явища. Адже філософсько-евристичне поняття несе в собі інформацію про предмет або множину предметів, вказує на їх істотні ознаки, властивості, зв'язки, відношення тощо.

Четверта тема “Основи евристичної методології науково-дослідної діяльності” – охоплює основні проблеми евристичної методології як філософського вчення про методи пізнання та методи наукових досліджень. Аналізує евристичну методологію експерименту її пізнавальні прийоми і класифікацію: моделювання, ідеалізацію, абстракцію, узагальнення.

П'ята тема “Евристичні методи наукових досліджень та їх філософська характеристика” – висвітлює евристичні методи наукового дослідження, закони науки в їх діалектико-

матеріалістичній інтерпретації. Показує їх практичне застосування і методологічне значення.

Шоста тема “Філософський аналіз евристичних концепцій науки” – показує різноманітність форм і видів науково-евристичних концепцій, звертає увагу як на наукову раціональність так і наукову ірраціональність.

Сьома тема “Історико-філософський розвиток евристичної науки” – розглядає ідеї, котрі стимулювали розвиток евристики, створювали філософські світоглядно-гуманістичні концепції, як такі, що рефлектували на соціальні запити. Висвітлює принцип наукової універсальності евристики, широко та неоднозначно, показуючи її сутність і місце в системі філософських знань.

Восьма тема “Конституювання евристики як навчальної дисципліни” – включає в себе раціональну конструкцію, загальні правила та вимоги до навчальної дисципліни. Логіку викладу матеріалу, доведення значущості наукових відкриттів і спростування критичного ставлення до евристики. Розкриття сутності евристичної аргументації. Розгляд фактів і аргументів, їх евристичну роль в доведеннях і спростуваннях.

Дев’ята тема “Евристична парадигма та її роль в науці” – розглядає роль евристичної методології в науці. Методологію синергетизму (самоорганізації). Подолання ентропії (невпорядкованості, хаосу). Порухення принципу когерентності. Ефект відгалуження. Точки відгалуження або біфуркації. Збурення або флуктуація лінійного розвитку і перехід до нелінійного. Принцип проліферації теорії (розмноження) та неспіввимірності теорії.

Десята тема “Евристична специфіка наукових відкриттів” вимагає творчого підходу, переборення стереотипу і догматизму, забезпечує широкі можливості для тіснішого зв’язку курсу евристики з філософією, наукою та з профілем наукового дослідження, враховуючи новітні досягнення сучасної науки. В ній коротко висвітлюється роль евристики в філософії життєвих процесів. Увага зосереджується на логічних основах наукових досліджень та розглядається евристична сутність творчості та

інтуїції. Евристика націлює науку рухатися за напрямком - від проблем до теорій. Закон – універсальне твердження. Факт – одиничне твердження. Теорія - взаємозв'язок законів. Індуктивний метод в контексті наукових відкриттів.

Одинадцята тема “Евристична динаміка знання” аналізує експериментальне знання, його якісні і кількісні поняття. Зв'язок експеримента з теорією: конвенціоналізм, теза Дюгена-Куайна. Принцип спостереження. Відносність. Операціоналізм Бріджмена. Виміри в гіпотетико-дедуктивних і прагматичних науках.

Курс евристики є цілісною філософською системою, який має свою внутрішню логічну структуру де всі проблеми органічно взаємопов'язані.

Зміст дисципліни реалізується у трьох блоках – теоретичному, практичному та блоці самостійної роботи. Теоретичний блок складається з одинадцяти органічно пов'язаних тем. Практичний блок та розділ самостійної роботи включають теми, передбачені для вивчення на семінарських заняттях, підготовку рефератів та їх захист, виконання письмових контрольних робіт, індивідуальну роботу студентів над першоджерелами та іншою літературою. Крім того, надається список рекомендованої літератури, вивчення якої допоможе розширити та поглибити знання студентів з курсу “Евристика”.

Предметом навчальної дисципліни «Евристика» є теоретико-методологічні аспекти філософського аналізу знань і наукових відкриттів.

Вимоги до знань та умінь студентів:

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Евристика” студенти повинні:

Знати:

- суть і особливості розвитку евристики в сучасних умовах;
- методологію, методи науково-евристичних досліджень і їх ідейно-філософське забезпечення;
- історію формування і розвитку евристики;

- роль евристики у розвитку знань про природу і суспільство;
- соціально-психологічні аспекти евристичних досліджень;
- ефективність евристики в науковій діяльності;
- філософський зміст евристичних досліджень;
- основні принципи евристичного мислення;
- філософсько-евристичні прийоми формування наукових понять: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування і узагальнення;
- структуру та класифікацію евристичних висновків;
- зміст та загальну характеристику евристичних концепцій;
- особливості евристичної гіпотези;
- сутність евристичної аргументації;
- основні закономірності евристики;
- особливості використання евристичних знань в різних професіях.

Уміти:

- орієнтуватись у глобальних проблемах розвитку евристичної науки;
- давати філософське тлумачення особливостей формування та розвитку евристичної науки;
- проводити філософський аналіз евристичних досліджень;
- працювати з літературними джерелами, відбирати та аналізувати наукову інформацію;
- робити певні філософські висновки та рекомендації;
- приймати практичні рішення щодо оптимального застосування набутих знань при виконанні своїх професійних обов'язків.
- розкривати зміст основних форм евристичного мислення;
- використовувати наукові принципи і закони для аналізу конкретних ситуацій;

— проводити операції над науковими поняттями та їх класами;

— використовувати філософсько-евристичне мислення.

Критерії оцінювання знань студентів:

В основу оцінки знань студента з курсу „Евристика” покладені такі якісні характеристики:

- широта й глибина знань в обсязі навчальної програми;
- творче опанування теоретичного змісту курсу;
- обґрунтованість і аргументованість відповідей, точність визначень;
- самостійність і конструктивізм мислення.

Рівень знань студентів під час заліку оцінюється на:

«Зараховано»

„А, 90-100 балів” виставляється за умов, які задовольняють зазначені вимоги. Студент повинен правильно відповісти на три теоретичні запитання. За своєю формою відмінна відповідь повинна бути повною та логічною, матеріал викладатися чітко.

„В, 83-89; С, 75-82 балів” виставляється за умови, коли студент дає повні правильні відповіді на три питання, при цьому допускає неповне висвітлення одного з питань, або при дачі правильних, але недостатньо повних відповідей на три питання.

„Д, 68-74; Е, 60-67 балів” виставляється за умови, коли студент дає відповідь на два питання, або недостатньо висвітлює три теоретичні питання та допускає помилки.

«Не зараховано»

„FХ, 35-59, F, 1-34 балів” виставляється в тих випадках, коли відповідь не задовольняє оціночних критеріїв або за рівнем повноти виявляється нижче вимог прийнятого мінімуму знань.

Студентам евристика допоможе упорядкувати в своєму науковому дослідженні головне та другорядне, систематизувати отримані знання, оволодіти різноманітною інформацією, з котрою вони зустрічаються в процесі навчання і на практиці. Крім цього, знання евристики додає впевненості у власних судженнях.

Зараз евристика є динамічною дисципліною, зразком аргументованості.

НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СТАЦІОНАР

№	Назва теми	Загальний обсяг годин	Аудиторні занят.		Консультації	Самостійна робота
			Лекції	Семинари		
1	2	3	4	5	6	7
1.	Евристика її предмет та методи.	9	2	1		6
2.	Філософське тлумачення становлення та розвитку евристики.	8	1	1	1	5
3.	Евристика як система знань та сфери її впливу.	9	1	1	1	6
4.	Основи евристичної методології науково-дослідної діяльності.	8	1	1	1	5
5.	Евристичні методи наук. дослід. та їх філос. характеристика.	8	1		1	6
6.	Філософський аналіз евристичних концепцій науки.	7	1	1		5
7.	Істор-філос. розвиток евристичної науки.	9	1	1	1	6
8.	Конституювання евристики як навчальної дисципліни.	8	2	1		5
9.	Евристична парадигма та її роль в науці.	9	2	1		6
10	Евристична специфіка наукових відкриттів.	7	1	1		5
11.	Евристична динаміка знання.	8	1	1	1	5
	Всього	90	14	10	6	60

**НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ЗАОЧНЕ ВІДДІЛЕННЯ**

№	Назва теми	Загальний обсяг годин	Аудиторні занят.		Консу льтаці	Само стійн а робот а
			Лекції	Семіна ри		
1	2	3	4	5	6	7
1.	Евристика її предмет та методи.	9	1	1	1	6
2.	Філософське тлумачення становлення та розвитку евристики.	8	1		1	6
3.	Евристика як система знань та сфери її впливу.	8	1		1	6
4.	Основи евристичної методології науково-дослідної діяльності.	9	1	1	1	6
5.	Евристичні методи наук. дослід. та їх філос. характеристика.	9	1	1	1	6
6.	Філософський аналіз евристичних концепцій науки.	8	1		1	6
7.	Істор-філос. розвиток евристичної науки.	8		1	1	6
8.	Конституювання евристики як навчальної дисципліни.	8	1		1	6
9.	Евристична парадигма та її роль в науці	8		1	1	6
10.	Евристична специфіка наукових відкриттів.	8		1	1	6
11.	Евристична динаміка знання.	7	1		1	5
	Всього	90	8	6	11	65

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

(тематика лекційних занять)

Тема 1. Евристика її предмет та методи.

Предмет евристики та методології його дослідження, органічна єдність поняття методу та стилю сучасного наукового відкриття, складність всіх форм науково-філософського мислення. Наповненість поняття філософських методів в евристиці. Евристичні методи в пізнанні, практиці та художній діяльності. Евристичний стиль мислення, його головні ознаки.

Методологія евристичного пізнання. Методологія – система методів діяльності. Евристика, методологія та філософія. Евристично-методологічна функція філософії: сутність, механізм і фактори реалізації.

Філософське знання як регулятивні фактори людської евристичної діяльності.

Тема 2. Філософське тлумачення становлення та розвитку евристики.

Філософія починається з «подиву». Відкриття мислителі тлумачать як «знахідку» або «осмислення» того, що «здивувало» людину. Тому евристика зародилася і розвивалася в лоні філософії, а її становлення та розвиток пов'язані з геніальними мислителями і науковцями. Під евристикою філософи розуміли (і розуміють) передусім важливість різного роду відкриттів у гуманітарній, соціальній, адміністративній, освітній, науковій та технічній галузях.

Філософсько-евристична суть пізнання, знання та дослідження. Етапи становлення та розвитку евристики. Поняття, цілі і функціональність відкриттів. Структурні елементи евристики, їх характеристика. Закономірності розвитку евристичної науки: акумуляція (нагромадження) знань, революційний характер розвитку, конкурентність науково-дослідних програм.

Тема 3. Евристика як систему знань та сфери її впливу.

Філософсько-евристична думка є однією з найпростіших і разом з тим досить складною формою планетарного явища. Адже філософсько-евристичне поняття несе в собі інформацію

про предмет або множину предметів, вказує на їх істотні ознаки, властивості, зв'язки, відношення тощо.

Евристична думка як планетарне явище. Вплив евристики на суспільство та навколишній світ. Проникнення евристичних відкриттів в мікро-і макрокосм, в глибинні основи життя природи і суспільства. Універсальність, багатогранність і глибина впливу евристичної науки на сучасну людину. Органічна єдність евристичних знань та культури їх взаємозбагачення.

Тема 4. Основи евристичної методології науково-дослідної діяльності.

Евристична методологія як філософське вчення про методи пізнання і перетворення дійсності. Поняття евристичної методології та методики наукових досліджень. Розвиток евристичної методології як однієї із сторін розвитку науки.

Теоретичне дослідження як вищий рівень наукового знання. Евристична методологія теоретичних досліджень. Основи евристичної методології досліджень емпіричного рівня. Евристична методологія експерименту. Евристика в пізнавальних прийомах: моделювання, ідеалізація, абстракція, узагальнення, уявний експеримент. Сходження від абстрактного до конкретного як одна із форм наукового синтезу.

Тема 5. Евристичні методи наукових досліджень та їх філософська характеристика.

Евристичні методи наукового дослідження як система розумових і практичних операцій, які націлені на розв'язання певних пізнавальних завдань. Отримання нової інформації про навколишню дійсність, заглиблення в сутність явищ та процесів як функція евристичного методу. Система евристичних методів дослідження. Філософія евристичної методи з використанням категорій, положень, принципів та законів. Роль евристики в загальнонаукових методах дослідження : моделювання, аналіз, синтез, індукція, і дедукція.

Тема 6. Філософський аналіз евристичних концепцій науки.

Евристична характеристика науки як ґрунту наукової раціональності, так і наукової ірраціональності. Філософська характеристик квазінауки – як недійсної наука. Філософські аспекти аномальної науки - як науки поза нормами сучасного наукового товариства. Філософська суть антинаукових концептів – як негативного ставлення до науки. Евристичні критерії науковості знання: обґрунтованість, достовірність, практичність і ефективність. Аналітична філософія науки. Феноменологічна філософія науки.

Тема 7. Історико-філософський розвиток евристичної науки.

Поява евристичних ідей та концепцій в давнину та їх філософське обґрунтування. Евристика як ідейне джерело для побудови світоглядно нейтральної філософії, та її переформатування в науку. Предмет евристично-філософської науки – впорядкування і систематизація науково-філософських понять, висновків, філософська координація наукових досліджень. Роль евристики в об'єктивно-феноменальній науці. Філософсько-евристичне тлумачення законів еволюції. Філософія еволюції, як абсолютного загального елементу людського досвіду. Евристична роль філософського принципу універсальності природних зв'язків та зумовленості світових явищ.

Тема 8. Конституювання евристики як навчальної дисципліни.

Роль відкриттів в Античному суспільстві. Раціональна націленість філософів-учителів на логіко-математичні конструкції дійсності. Філософсько-теоретичний опис ідеального об'єкта. Евристичне оформлення та логіко-філософська математизація об'єкта. Евристика і математична логіка. Філософські теорії евристичного конструювання моделей як об'єктів для наукового дослідження. Філософська критика фальсифікації понять в суспільному житті. Роль

евристики в соціальній інженерії життя і розвитку людини і суспільства.

Тема 9. Евристична парадигма та її роль в науці.

Філософія евристичної парадигми в науці полягає у чіткості формулювання напрямків розвитку і понять. Ключовий напрямок науки - від проблем до теорій. Закон – універсальне твердження. Факт - одиничне твердження. Теорія - взаємозв'язок законів. Індуктивний метод в контексті наукових відкриттів. Гіпотетико-дедуктивний метод. Аксиоматичний та конструктивістський методи. Прагматичний метод в технічних та гуманітарних науках

Тема 10. . Евристична специфіка наукових відкриттів.

Роль евристики в прогнозуванні суспільних запитів на наукові відкриття. Філософське обґрунтування значущості майбутніх відкриттів для людини і суспільства. Філософія міфу як імітаційне моделювання майбутнього наукового відкриття. Філософсько-евристичний аналіз природи, як самоорганізуючої та саморегулюючої системи. Концентрація зусиль науковців на вирішенні конкретних завдань.

Філософська методологія самоорганізації мислителя для евристичної діяльності. Філософська методика впорядкування оточуючого середовища, подолання хаосу в життєдіяльності людства. Лінійний розвиток на напластування наукових відкриттів і перехід до спірального нелінійного розвитку. Філософсько-евристичний принцип логічного розвитку і нагромадження теорій.

Тема 11. Евристична динаміка знання.

Філософська суть експериментів та знань які вони надають. Вироблення наукових законів і понять. Динаміка зв'язків експериментів з науковими теоріями. Філософія прагматизму та її зв'язок з евристикою. Роль спостереження в евристиці. Філософія відносності наукових відкриттів їх позитивні та негативні конотації. Практична користь і шкода від наукових відкриттів. Філософська характеристика динаміки знання в гіпотетико-дедуктивному і прагматичному аналізах.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Евристика її предмет та методи.

1. Предмет евристики та методологія його дослідження.
2. Філософське знання як регулятивний фактор людської евристичної діяльності.
3. Етапи становлення та розвитку евристики.
4. Філософсько-евристична суть пізнання, знання та дослідження.

Література:

1. Андреев В.И. Эвристика для творческого самообразования. – Казань, 1994. – 247 с.
2. Буш Г.Я. Стратегии эволюции. – Рига., 1986. – 64 с.
3. Гегель Г. Наука логики. – М., 1972. – Т.3.
4. Карамішева Н.В. Логіка. Пізнання. Евристика. – Львів, 2002. – 352 с.
5. Карамішева Н. В. Евристика. – Львів, 2013. - 271 с.
6. Поспелов Д.А. Эвристическое программирование и эвристика как наука. //Вопросы философии. 1967. №7, - С.45-56.
7. Пушкин В.Н. Эвристика – наука о творческом мышлении. – М., - 1967. – 272 с.

Тема 2. Філософське тлумачення становлення та розвитку евристики.

1. Важливість відкриттів у гуманітарній, соціальній, освітній та науково-технічній галузях.
2. Поняття, цілі і функціональність відкриттів.
3. Структурні елементи евристики, їх характеристика.
4. Закономірності розвитку евристичної науки: акумуляція (нагромадження) знань, революційний характер розвитку, конкурентність науково-дослідних програм.

Література:

1. Башляр Г. Новый рационализм. – М., 1987.
2. Бельская Е.Ю. История и философия науки. М., 2007. – 335 с.

3. Карамишева Н. В. Евристика. – Львів, 2013. - 271 с.
4. Кун Т. Структура научных революций. – М., 1977.
5. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса. – М., 1986.
6. Скафа Е.И. Эвристическое обучение математике. – Донецк., 2004. – 439 с.
7. Соколов В.Н. Педагогическая эвристика. – М., 1995. – 204 с.

Тема 3. Евристика як систему знань та сфери її впливу.

1. Евристичне поняття як інформація про предмет, його ознаки, властивості, відношення тощо.
2. Евристична думка як планетарне явище.
3. Вплив евристики на суспільство та навколишній світ.
4. Проникнення евристичних відкриттів в мікро-і макрокосм, в глибинні основи життя природи і суспільства.
5. Універсальність, багатогранність і глибина впливу евристичної науки на сучасну людину.

Література:

1. Бельская Е.Ю. История и философия науки. М., 2007. – 335 с.
2. Добров Г. М. Наука о науке. – К., 1989.
3. Иванова Н. Я. Социально-культурные функции естественных наук. – К., 1977.
4. Ильин В.В. , Калинин А.Т. Природа науки.ю – М., 1986.
5. Крымский С.Б. Научное знание и принципы его трансформации. – К., 1974.
6. Структура и развитие науки. – М., 1978.
7. Хуторской А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения. – М., 2003. – 416 с.

Тема 4. Основи евристичної методології науково-дослідної діяльності.

1. Евристична методологія як філософське вчення про методи пізнання і перетворення дійсності.

2. Поняття евристичної методології та методики наукових досліджень.
3. Розвиток евристичної методології як однієї із сторін розвитку науки.
4. Евристична методологія теоретичних досліджень.
5. Евристична методологія експерименту.

Література:

1. Амосов Н.М. Разум, человек, общество, будущее. – К., 1994.
2. Гратцер У. Эврики и эйфории. Об ученых и их открытиях. – М., 2011. – 656 с.
3. Кулюткин Ю.Н. Эвристические методы в структуре решений. – М., 1970. – 232 с.
4. Келле В.Ж. Наука как компонент социальной системы. – М., 1988.
5. Новая технократическая волна на Западе.- М., 1986.
6. Скафа Е.И. Эвристическое обучение математике. – Донецк., 2004. – 439 с.
7. Столяров А.М. Эвристические приемы и методы активизации творческого мышления. – М., 1988
8. Филатов Д.И. Общая методология. – Саратов, 2014.

Тема 5. Евристичні методи наукових досліджень та їх філософська характеристика.

1. Евристичні методи наукового дослідження як система розумових і практичних операцій, які націлені на розв'язання певних пізнавальних завдань.
2. Система евристичних методів дослідження.
3. Філософія евристичної методи з використанням категорій, положень, принципів та законів.
4. Роль евристики в загальнонаукових методах дослідження : моделювання, аналіз, синтез, індукція, і дедукція.

Література:

1. Бельская Е.Ю. История и философия науки. М., 2007. – 335 с.
2. Демидов В. Как мы видим то, что видим. – М., 1987.

3. Загадки человеческого понимания. – М., 1991.
4. Карамішева Н. В. Евристика. – Львів, 2013. – 271 с.
5. Философия и методология науки. - М., 1994. – Ч.1.
6. Поппер К. Логика и рост научного знания. – М., 1983.
7. Никитин Е.П. Объяснение – функция науки. – М., 1970.
8. Поспелов Д.А. Эвристическое программирование и эвристика как наука. //Вопросы философии. 1967. №7, - С.45-56.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Вивчення курсу “Евристика” передбачає, що філософський світогляд сучасної людини формується шляхом вивчення великого концептуально-тематичного матеріалу, філософських і наукових досягнень різних культур і цивілізацій у вигляді комплексу наукових ідей.

Процес вивчення курсу “Евристика” варто починати з переліку питань і тем, списку рекомендованої літератури. Опрацьовуючи підбірку літератури з кожної теми, слід звернути увагу на ключові поняття теми. Певний час належить виділити для ознайомлення з першоджерелами.

Опановуючи напрямки філософсько-евристичного мислення східних та західних народів, слід прагнути до вироблення власного погляду на спільне та відмінне в наукових ідеях, концепціях та творчих здобутках мислителів з різних епох, цивілізацій, країн.

Незалежно від обраного фаху чи виду діяльності ціннісна вага професіоналізму завжди буде зростати пропорційно до філософсько-евристичної праці суб'єкта. Вивчаючи філософію евристики ви вчитеся не лише науково та творчо мислити, користуватися критерієм істини і законами наукового мислення, а й завжди залишатися апологетом вищої правильності. У цьому і полягає смисл вимог до розуміння студентом основних принципів і законів

правильного евристичного мислення, які виробила і нагромадила філософія.

Контрольна робота – самостійно побудований процес вивчення філософсько-евристичної проблематики, який включає наступні моменти:

- Вибір теми;
- Ознайомлення з відповідною літературою;
- Ведення конспектів з окремих питань;
- Синтез усіх етапів праці у вигляді завершеного дослідження.

Для цього необхідно скласти план контрольної роботи, який повинен включати в себе:

1. Вступ.
2. Основну частину.
3. Висновок.
4. Список використаної літератури.

Загальний обсяг контрольної роботи складає 10-15 сторінок друкованого або написаного від руки тексту.

У **вступі** розкривається задум автора, тобто основна мета контрольної роботи та її завдання, актуальність даної проблеми, практична значущість питань, які привернули увагу магістранта.

В **основній частині** йдеться про найважливіші принципи і закони евристики, розкривається зміст основних форм евристичного мислення, складність всіх виявів евристики. Наводяться приклади евристичних ідей та творчих поглядів мислителів тощо.

У **висновках** роботи дається узагальнення автора з обраної ним теми. Слід робити посилання на наукові джерела, записуючи назву мовою оригіналу та вказуючи кількість сторінок, а перед тим – назву видавництва, місто та рік видання.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ.

1. Суть евристичного пізнання, знання та дослідження.
2. Поняття, цілі, функції евристики.

3. Поняття методології та методики евристичних досліджень.
4. Поняття наукового методу в евристиці та його основні риси.
5. Методологія евристичної науки та філософія.
6. Моделі розвитку евристики: класична, некласична, постнекласична.
7. Аналітична евристика.
8. Феноменологічна евристика.
9. Роль евристики в науці.
10. Евристика і філософія науки.
11. Евристична критика науки.
12. Розвиток евристики в період Постмодерну.
13. Евристика і індукція: спільне і відмінне.
14. Роль евристики в експериментальній науці.
15. Евристична оперативність ХХІ ст.
16. Евристичні концепції майбутнього та прогностичні теорії.
17. Евристична методологія науково-дослідних експериментів.
18. Евристичні концепції минулого та їх вплив на сучасність.
19. Евристика як віддзеркалення людської геніальності
20. Філософія і наука в евристичних ракурсах.
21. Професіоналізм і евристика

САМОСТІЙНА РОБОТА

Об'єктивні, всезагальні “наукові закони”, що існують завдяки евристичному мисленню у дійсності безпосередньо пов'язані з суб'єктивністю та унікальністю людини, з її інтелектуальним проявом. Знання постійно примушує працювати особисті потенції людини, силу інтелекту та духовну насагу. Евристичний потенціал людини залежить від того чи вдається їй неупереджено, без заздальгідь відомих, в більшості випадкових, постулатів самостійно здійснювати науковий пошук, вільно осмислювати філософсько-світоглядні та наукові

питання. Навчальною програмою передбачається, що значну частину матеріалу дисципліни студенти-магістранти мають оволодіти самостійно, силою власних інтелектуальних зусиль.

Мета цих методичних матеріалів і полягає в тому, аби спрямувати працю магістрантів, пробудити у них бажання самостійного осмислення найважливіших філософських питань. Мислення, аби здійснювати потрібний евристично-філософський пошук, повинно бути підготовлене, треноване. Найбільш ефективним засобом для цього є набір науково-філософських джерел, тестів, питань, проблемно-пошукових ситуацій, якій покликані активізувати науково-дослідну діяльність магістрів. Відповідь на кожні вправу, тему чи запитання формується на основі вивчення відповідних розділів підручника чи посібника, першоджерел.

Формою контролю за якістю самостійного накопичення знань з евристичної науки можуть бути реферативні праці, курсові роботи, участь студентів у роботі на семінарських заняттях. Перелічені форми вияву ефективності самостійної роботи студентів не лише поглиблюють знання з філософії та евристики, а й стимулюють їх потяг до потрібних знань, виробляючи навички філософсько-наукового пошуку та в цілому сприяють підвищенню загального рівня інтелектуальної, а отже й професійної підготовки магістрантів.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Суть евристичного пізнання, знання та дослідження.
2. Поняття, цілі, функції евристики.
3. Поняття методології та методики евристичних досліджень.
4. Евристична методологія філософських досліджень.
5. Основи методології евристичних досліджень емпіричного рівня.
6. Наукові методи і евристика: їх основні риси.
7. Загальнонаукові методи і евристика.
8. Евристична методологія і філософія.
9. Евристика: класична, некласична, постнекласична.
10. Аналітична філософія і евристика.

11. Феноменологічна філософія і евристика.
12. Філософія науки і евристика.
13. Герменевтична філософія і евристика.
14. Критична філософія і евристика.
15. Постмодерністська філософія науки і евристика.
16. Евристика як комунікація моделей та інтерпретація.
17. Індуктивний метод і евристика.
18. Гіпотетично-дедуктивний метод і евристика.
19. Аксиоматичний і конструктивістський методи і евристика.
20. Прагматичний метод в науці і евристика.
21. Експериментальне знання і евристика.
22. Зв'язок експерименту з евристикою.
23. Евристика і принцип спостереження.
24. Евристична оперативність.
25. Евристика в гіпотетико-дедуктивних та прагматичних науках.
26. Евристика та її роль в наукових концепціях і теоріях.
27. Евристична методологія наукових досліджень.
28. Евристична концепція наукових парадигм.
29. Евристичний принцип відповідності теорії і практики.
30. Евристика і наука в дзеркалі один одного.

ПОЛІТИКА КУРСУ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика курсу.

Студент зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений викладачем час. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в навчальному процесі.

Політика академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності студентами передбачає:

- ✓ Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ✓ Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- ✓ Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Підручники та посібники:

1. Амосов Н.М. Разум, человек, общество, будущее. – К., 1994.
2. Андреев И.Д. Проблема логики и методологии познания. – М., 1972.
3. Андреев В.И. Эвристика для творческого самообразования. – Казань, 1994. – 247 с.
4. Аристотель. Аналитика первая и вторая. – М., 1952.
5. Бабушкин В.У. Феноменологическая философия науки: критический анализ. – М., 1985.
6. Баталов Э. Я. В мире утопий. – М., 1989.
7. Башляр Г. Новый рационализм. – М., 1987.
8. Бельская Е.Ю. История и философия науки. М., 2007.– 335с.
9. Бунге М. Философия физики. – М., 1975.
10. Буш Г.Я. Стратегии эврологии. – Рига., 1986. – 64 с.
11. Буш Г.Я. Основы эвристики для изобретателей. – Рига., 1977. – 95 с.
12. Васильев Н.А. Воображаемая логика. Избранные труды. – М., 1989.

13. Вассерман А.А. Инженерная эвристика. – М., 2012. – 320 с.
14. Войшвилло Е.К. Понятие как форма мышления: логико-гносеологический анализ. – М., 1989.
15. Гадамер Х.-Г. Истина и метод . Опыт философской герменевтики. – М.,1988.
16. Горохов В.Г. Основы философии техники и технических наук. – М.:, 2007. – 335 с.
17. Гратцер У. Эврики и эйфории. Об ученых и их открытиях. – М., 2011. – 656 с.
18. Гегель Г.-В.-Ф. Феноменология духа. Предисловие. Антология мировой философии. Сборник философских текстов. Т.1., ч. 3. – К., 1992.
19. Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. Введение в феноменологическую философию. // Вопросы философии. – 1972.- № 7.
20. Гжегорчик А. Популярная логика. – М., 1979.
21. Гумілевська М.Г. Історико-критичний аналіз поняття евристика. //Сучасні інформаційні технології... 2013. Вип.. 36. – С.240-248.
22. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки. – К., 1992.
23. Жоль К.К. Логика в лицах и символах. – М., 1993.
24. Зегет В. Элементарная логика. – М., 1985.
25. Ивин А.А. По законам логики. – М., 1983.
26. Ивин А.А. Строгий мир логики. – М., 1988.
27. Ивин А.А. Искусство правильно мыслить. – М., 1990.
28. Ішмуратов А.Т. Вступ до філософської логіки. – К.,1997.
29. Индуктивния логика и формирование научного знания. – М.,1987.
30. Карамішева Н.В. Евристика. –Львів, 2013. – 271 с.
31. Карамішева Н.В. Логіка. Пізнання. Евристика. –Львів, 2002. – 352 с.
32. Карамішева Н.В. Педагогічна евристика. //Діалог культур: Україна у світовому контексті. Філософія освіти. – Львів, 2002. Вип. 17.
33. Карнап Р. Философские основания физики. Введение в философию науки. – М., 1971.

34. Канке В.А. Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX ст. – М., 2000. – С. 196-236.
35. Конверский А.С. Логика. – К., 1998.
36. Копнин П.В. Диалектика, логика, наука. – М., 1975.
37. Конфорович А.Г. Математичні софізми і парадокси. – К., 1983.
38. Крымский С.Б. Научное знание и принципы его трансформации. – К., 1874.
39. Келле В.Ж. Наука как компонент социальной системы. – М., 1988.
40. Кулюткин Ю.Н. Эвристические методы в структуре решений. – М., 1970. – 232 с.
41. Маковельский А.О. История логики. – М., 1967.
42. Малахов В.П. Основы формальной логики. – М., 1999.
43. Мельников В.Н. Логические задачи. – К., 1989.
44. Никитин Е.П. Объяснение – функция науки. – М., 1970.
45. Пospelов Д.А. Эвристическое программирование и эвристика как наука. // Вопросы философии. 1967. №7, - С.45-56.
46. Попович М.В. Очерки развития логических идей в культурно-историческом аспекте. – К., 1979.
47. Попов П.С., Стяжкин Н.И. Развитие логических идей в эпоху Возрождения. – М., 1983.
48. Попов П.С., Стяжкин Н.И. Развитие логических идей от античности до эпохи Возрождения. – М., 1974.
49. Поппер К. Логика и рост научного знания. – М., 1983.
50. Пушкин В.Н. Эвристика – наука о творческом мышлении. – М., - 1967. – 272 с.
51. Радугин А.А., Радугина О.А. Философия науки: общие проблемы. – М., 2006. – 320 с.
52. Сачков Ю.В. Эволюция стиля мышления в естествознании. // Вопросы философии. – 1968. - №4.
53. Скафа Е.И. Эвристическое обучение математике. – Донецк., 2004. – 439 с.
54. Соколов В.Н. Педагогическая эвристика. – М., 1995. – 204 с.
55. Современная философия науки. – М., 1996. – С. 376-392.

56. Сичивица О. М. Методи и формы научного познания. – М., 1972.
57. Сичивица. О.М. Факторы научного прогресса. – М., 1974.
58. Сичивица О.М. Сложные формы интеграции науки. – М., 1983.
59. Середа В.Ю. Вчись мислити логічно. – К., 1989.
60. Стяжкин Н.И. Становление идей математической логики. – М., 1964.
61. Степин В.С. Философская антропология и философия науки. – М., 1992.
62. Тарасов Ю.Н. Философия науки: общие проблемы. Воронеж, 2007. - 212 с.
63. Хуторской А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения. – М., 2003. – 416 с.
64. Философия и методология науки. - М., 1994. – Ч.1.
65. Филатов Д.И. Общая методология. – Саратов, 2014.

Словники:

1. Горский Д.П., Ивин А.А., Никифоров А.Л. Краткий словарь по логике. – М., 1991.
2. Кондаков Н.И. Логический словарь – справочник. – М., 1975.
3. Кондаков Н.И. Логический словарь. – М. Сов. Энциклопедия, 1990.
4. Філософський словник (Під. Ред. В.І. Шинкарука) – К., 1986.
5. Философская энциклопедия. Тт. 1-5. – М.,: Сов. Энциклопедия, 1960-1970.
6. Философский энциклопедический словарь. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983.

Збірники вправ:

1. Берков В.Ф. Логика: задачи и упражнения, практикум. – Минск, 1998.
2. Бузук Г.Л. Логика и компьютер. – М., 1995.
3. Волошко І.М., Семенов І.С. Практикум з логіки. – К., 1993.
4. Гарднер М. А ну-ка догадайся. – М., 1985.

5. Дрaбкина М.Е. Логические упражнения по элементарной математике. – М., 1965.
6. Ивлeв Ю.В. Логика. Сборник упражнений. – М., 1999.
7. Кирилов В.И., Орлов Г.А., Фокина Н.И. Упражнения по логике. – М., 1999.
8. Кэррол Л. История з узелками. – М., 1985.
9. Кэррол Л. Логическая игра. – М., 1991.
10. Сборник упражнений по логике. – Изд-во БГУ , 1990.
11. Уемов А.И. Задачи и упражнения по логике. – М., 1961.